

1 Úvod

Japonsko i Česká republika jsou v dnešní době považovány za vyspělé země. V obou zemích však stále panuje hluboké nepochopení a často i předsudky vůči menšinám jak etnickým, tak i jiným. Není tedy překvapivé, že v obou zemích často dochází k přehlížení osob, které se řadí k sexuálním a genderovým menšinám, čili homosexuálům, bisexuálům a transgendender nebo intersex osobám. Jelikož většiny těchto pojmů a výzkumů, které se těmito pojmy zabývají, se začalo šířit teprve během minulého století, a to zejména ve vědeckých kruzích, je pochopitelné, že osoby náležející ke starší generaci některé z těchto pojmů neslyšely nikdy v životě a díky tomu panuje velká míra předsudků a dezinformace týkající se těchto menšin. To platí zejména v Japonsku, které je jednou ze zemí s největším procentem osob ve věku nad 65 let. Mladší generace sice v posledních letech vyjadřují podporu vůči sexuálním (čili homosexuálním, bisexuálním atd.) a genderovým (čili transsexuálním, intersex atd.) menšinám¹, ale japonská společnost si i v dnešní době zakládá na senioritě, a tak se mezi lidmi, kteří mohou rozhodovat například i o zákonech, které rozhodují o právech menšin, nacházejí zejména osoby starších ročníků.

Tyto menšiny však nemusejí být tak malé, jak si starší generace mohou myslet. Dle médií totiž v roce 2019 v Japonsku zažádalo o úřední změnu pohlaví rekordních 953 osob, přičemž vyhověno bylo 948 osobám², a v České republice každý rok zažádá o úřední změnu pohlaví okolo 50 osob³ a v roce 2019 uzavřelo registrované partnerství rekordních 345 homosexuálních párů⁴. Přestože v Japonsku i Česku chybí průzkumy, které by přesně určily počet osob hlásících se k sexuálním a genderovým menšinám, už z těchto statistik lze tedy předpokládat, že reálný počet osob náležejících k těmto menšinám bude mnohonásobně větší.

Důvodem pro sepsání této práce je zejména fakt, že i přesto, že se právům menšin v Japonsku věnují mnohé práce, genderové menšiny, čili menšiny, které nelze

---

¹ UCLA, School of Law Williams Institute. *Public Support for Transgender Rights: A 23 Country Survey*. [online] 2023 Dostupné z: <https://williamsinstitute.law.ucla.edu/publications/trans-rights-23-country-survey/>

² NIPPON. Record Number of Transgender People Have Gender Identity Recognized in Japan in 2019[online]. 2021 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://www.nippon.com/en/japan-data/h00911/>

³ BEŇOVÁ, Kateřina. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8. str.14

⁴ ČT24. *Registrované partnerství uzavřelo nejvíc párů za čtyři roky* [online] 2020 [cit. 02. 02. 2023] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3130691-registrovane-partnerstvi-uzavrelo-nejvic-paru-za-ctyri-roky-zajem-o-doklad-stoupa-i>

přiřadit k tradičně chápanému mužskému či ženskému pohlaví, jsou v nich často zmiňovány jen okrajově a veškerá pozornost je v nich věnována menšinám sexuálním.

Cílem této práce je přiblížit a popsat problematiku týkající se transgender osob v Japonsku a srovnat ji se situací v České republice. Pro práci jsem si tedy zvolila několik otázek, na které bych chtěla touto prací odpovědět. Hlavními otázkami jsou „Jak se liší práva transgender osob v Japonsku a České republice? Jak jsou tato práva vnímána transgender osobami a širokou společností?“, zároveň se i okrajově věnuji otázce, jakým způsobem přispěly organizace bojující za práva transgender osob k tvorbě nových zákonů.

V první řadě ale považuji za důležité vysvětlení a popsání některých termínů, které mohou být v této práci čtenáři neznámé. K tomuto vysvětlení se tedy ještě váže otázka, jaké specifické termíny se používají ve spojení s transgender osobami v Japonsku. Zodpovězení této otázky se věnuje celá první kapitola, v níž je pro přepis japonských pojmů i jmen použita česká transkripce.

Hlavním problémem druhé kapitoly je popis vývoje práv a chápání transgender osob v průběhu 20. století, kdy došlo k rozvoji medicíny a humanitních oborů, které se zaměřují na lidská práva a dále pak v této kapitole věnuji bližší pohled i tomu, jak populární literatura a organizace bojující za práva menšin přispěly k tomu, jak byla širokou společností postupně objevována témata, týkající se těchto menšin. Historie transgender osob v Japonsku během tohoto období bohužel není popsána v žádných česky psaných zdrojích a byla jsem tedy nucena použít zejména zdroje sepsané v anglickém jazyce, kde se tomuto tématu ve velké míře věnuje například Mark McLelland nebo S. P. F. Dale. V českém prostředí se těmto tématům věnuje například Barbara Havelková, a zároveň tomuto tématu věnoval svou pozornost i Úřad vlády České republiky, na jehož pokyn vznikla Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR, která se věnuje i otázce organizací hájících práva transgender osob, které měly zásadní vliv na pokrok v rámci chápání a přibližování konceptu transgender osob širší veřejnosti.

V poslední části této práce se pak věnuji zejména srovnání práv transgender osob v obou zemích a tomu, jak jsou tato práva vnímána jak transgender komunitou, tak i širokou veřejností a v jakém znění jsou tato práva ukotvena v Japonských i Českých zákonech. Zároveň v této kapitole věnuji pozornost i překážkám, kterým mohou transgender osoby čelit v obou zemích. Jelikož se v poslední části práce věnuji tématům, o kterých ještě nebylo vydáno mnoho tištěných publikací, využívám zde i množství internetových zdrojů, novinových článků a zpráv. V rámci této kapitoly věnuji pozornost i zákonům upravujícím podmínky úřední změny pohlaví, a jakým způsobem se k nim staví transgender komunita a vláda v obou zemích.

Přestože je v posledních letech téma transgender osob zviditelněno i v populárních médiích, na poli literatury není toto téma příliš probádané, což se podepisuje na množství knižních zdrojů, ze kterých lze čerpat. Nicméně jsou v tomto

ohledu oporou zejména studie neziskových organizací, které téměř každoročně věnují svoji pozornost vydávání nových zpráv o situacích, které podle nich mohou narušovat lidská práva. Mezi tyto organizace patří zejména *Amnesty International* a *Human Rights Watch*.